

Tå–upp och rundstickans mysterier

Grundkurs i sockstickning

Johanna Stolpe

Sockans form

Sockor stickas klassiskt uppifrån och ner. De består av mudd, skaft, häl, fot och tå. Sticker du från tån är det likadant, bara andra vägen.

Oberoende vilket sätt du väljer att sticka sockor på så är passformen på foten ändå avgörande.

Vad som då är viktigt är att sockorna sitter tajt och inte glider omkring runt fötterna. Eftersom stickningen i sig ger ett stretchigt material blir slutresultatet bäst om du sticker sockorna bara aningen mindre än omkretsen på din fot. Då sitter sockorna bättre på plats i skorna också och ingen onödig friktion orsakas och sockorna slits på så vis inte lika snabbt. Då har du stickat sockorna med ett så kallat '*negative ease*', det vill säga att de är mindre eller smalare än fötterna de kommer att sitta på.

De flesta sockmönster är designade enligt det antagandet att omkretsen vid den smalaste delen av din ankel motsvarar omkretsen runt din fot. Därför består de allra flesta mönster av lika många maskor på skaftet som du har mitt på foten.

Andra vanliga antaganden är att diagonalen över hälen är ca 35-40% större än omkretsen på din fot, eller att dina tår (vuxen storlek) mäter 4,5-5,5 cm.

Ta gärna och mät upp din fot lite för att kolla innan du börjar sticka så är det så mycket lättare att formsticka den för just din egen fot.

Eftersom allas fötter ser olika ut så kan ju sockorna också få göra det!

Material

Sockor stickas med fördel i sockgarn. Det är oftast ett yllegarn som är förstärkt för att få högre slittålighet. Några av de vanligaste blandningarna är 70-80 % superwash eller behandlad ull och 20-30 % nylon. (Nylon är en grupp syntetfibrer av polyamid).

Ullen gör att foten lätt kan andas och att sockan inte blir svettig och våt, utan kan vädras torr och ren över natten. Blandningen i garnen gör att du kan tvätta sockorna i maskin, enligt givna anvisningar beroende på garnet.

Ett bra sockgarn är spunnet med minimalt fluff i, ju tajtare desto hållbarare. En annan viktig sak är också hur många trådar ett garn är spunnet med, ju fler desto starkare. En bra tumregel är att ett sockgarn med fördel kan vara strävare än ett garn du skulle sticka en mössa i!

Vill du å andra sidan sticka sockor i ett garn som inte är förstärkt kan du givetvis göra det. Men då kan det vara bra att förstärka sockan på annat sätt genom att till exempel sticka sockan med mindre stickor än vanligt för att på så sätt skapa ett tätare tyg, välja att sticka in en sytråd enligt gammal metod (inte min favorit men fungerar) eller sticka in en tunn tråd silk mohair i sockan för att på så sätt förstärka den. Ska du sticka dem som bäddsockor eller till småbarn och bebisar är slitningen minimal och då behövs det ingen förstärkning.

Sockor stickas vanligast med strumpstickor, double pointed needles på engelska. Du kan också använda dig av en lång rundsticka med mjuk kabel utan minne och sticka 'magic loop', du har då delat upp sockan i två delar och stickar ovansidan på ena och undre sidan på andra halvan. Med den tekniken kan du sticka både mudd-ner och tå-upp.

Stickfasthet

Vad har stickfastheten för någon egentlig betydelse?

Jo, för som jag redan nämnde så ger den sockorna en längre livslängd och många mönster är designade enligt angiven masktäthet. Håller du inte koll på detta så kan resultatet bli att du får en slutprodukt som inte gör garnet och/eller mönstret rättvisa och själva sockan blir endera för stor eller för liten. Ingen blir glad av en för snäv socka eller ett sladdrigt paket att skrinna runt i.

Är du osäker på hur tyget kommer att se ut, sticka alltid en provlapp som mäter lite större än 10 x 10 cm. Du kan börja med en storleks stickor och sticka halva lappen med en annan storlek för att se vad du blir nöjd med! Ska du sätta ner tid och energi på det här så kan du göra det ordentligt!

Garntjocklek

De här tjocklekarna är de vanligaste man använder till sockstickning och måtten är mera en fingervisning än en lag.

Fingering ~360-450m/100g

Sport ~260-350m/100g

DK ~225-280m/100g

Vad behöver du för att börja sticka sockor tå upp?

-Garn och passande rundsticka

-Längden på foten som sockan ska sitta på

När man stickar tå-upp så är det enklast att sticka med en rundsticka, den tekniken kallas 'magic loop'. Använd med fördel en rundsticka som är minst 80 cm lång och har en mjuk kabel. Jag rekommenderar stickor med kabel utan minne. Dessa ringlar och korvar sig inte.

Fördelen med att sticka tå upp är att du kan prova sockan på ett helt annat sätt under projektets gång och du råkar inte ut för dilemmat att garnet tar slut innan foten är klar. Dessutom så är det enkelt att sticka två på en gång om du har en längre kabel.

Mät din fot. Ta bort ca 4,5-5 cm beroende på storlek och maskantal. Så lång ska foten vara innan du börjar med hälen. Som regel kan du gissa dig till att längden på en timglashäl är lika lång som tårna.

Judys magic cast on

1. Håll stickändarna parallellt vågrätt i höger hand.
2. Stickan närmast kallas för sticka 1 och den längst från dig kallas för sticka 2.
3. Lägg garnet över sticka 2 med garnänden mot dig. Lägg garnet en bit in på stickan. Vrid garnet så att garnänden ligger på pekfingret.
4. Håll garnet med pekfingret och tummen som vid en korsuppläggning. Ta garnet från pekfingret under de båda stickorna och framför sticka 1 och lägg det runt denna sticka. Ta nu garnet från tummen mellan stickorna och för över sticka 2 .
5. Fortsätt nu att göra maskor på varannan sticka så att du har 8/10/10/12 maskor på varje sticka (16/20/20/24 maskor totalt).

Antal maskor	48	56	64	72
Hälmaskor	24	28	32	36
Maskfördelning (häl)	8/8/8	9/10/9	10/12/10	12/12/12

Sticka sockor tå upp med magic loop

Material

Stickor: Rundsticka 100 cm lång

2,75 mm eller 3 mm beroende på stickfasthet och garn val.

Garn: Sockgarn i sport weight, dvs
~260-320 m / 100 g.

T.ex. Novita Nalle

Annat du behöver: Nål för att fästa garnet, två öppningsbara stickmarkörer.

Storlek: Dam

(Du kan byta ut storleken på sockan genom att ändra maskantalet med hjälp av tabellen)

Med rundstickan och tekniken *Judys magic cast on* lägger du upp 20 maskor.

Varv 1: Räta maskor varvet ut.

[Vänd arbetet medsols. Ta i den undre stickans spets och dra ut den till höger, vänd den mot arbetet och sticka var socka för sig. Vänd medsols och upprepa på sticka två.]

Placera gärna en markör på sticka 1 för att lättare kunna minnas var varvet börjar!

Varv 2:

Sticka 1= *1Rfb (=sticka en rät i både främre och bakre maskbågen), rätta tills 2 m återstår, Rfb, 1r*.

Sticka 2= Upprepa *-*

Sticka varv 2 tre gånger till. På detta sätt blir inte tån allt för spetsig.

Varv 3: Räta maskor varvet ut.

Upprepa varv 2 & 3 tills du har 56 m totalt.

Sticka tills arbetet mäter ca 4,5 cm kortare än vad den färdiga sockan ska vara.

Timglashäl

Denna häl stickas i två delar. Först stickar vi fram och tillbaka med förkortade varv och tekniken 'German short rows' för att slippa hål i stickningen och få till rätt form. Varje varv i del 1 kommer att bli färre och färre maskor du stickar.

Mellan delarna stickar vi två varv runt hela sockan, detta för att få till höjd i hälen och inte anstränga dubbelmaskorna för mycket.

Andra delen av hälen stickas också med samma teknik, men nu kommer varven att bli 'längre' hela tiden tills vi har det fulla antalet maskor igen.

Del 1 (stickas bara över sticka 1)

Varv 1 (rs): Sticka rätta maskor stickan till slut, vänd.

Varv 2 (as): Gdm, avigt stickan till slut, vänd.

Varv 3 (rs): Gdm, r till sista maskan före senaste dm, vänd.

Varv 4 (as): Gdm, a till sista maskan före senaste dm, vänd.

Upprepa varv 3 och 4 tills du har 9 dm på båda sidorna och 10 i mitten. Placera en markör på stickan efter de mittersta 10 maskorna.

Sticka två varv slätstickning runt, när du kommer till en dm, sticka dem som en maska, var noga med att inte tappa dessa.

Sluta vid markören. Nu borde du ha 19 m på höger sida och 9 m på vänster sida.

Del 2

Varv 1 (rs): Ta bort markören, 1r, vänd.

Varv 2 (as): Gdm, 11a, vänd.

Varv 3 (rs): Gdm, r tills senaste dm, sticka den rät, 1r, vänd.

Varv 4 (as): Gdm, a tills den senaste dm, sticka den avigt, 1a, vänd.

Upprepa varv 3 och 4 tills sista maskan på högra sidan är stickad avigt. Vänd.

Med rs mot dig, har du nu en dm kvar på vänstra sidan.

Gdm, r till dm, sticka den rät, vänd INTE, fortsätt sticka runt ett varv och sticka den sista dm. Fortsätt nu med att sticka runt.

När skaftet är så långt som du vill ha det, börja då med mudden. Den stickas genom att göra en vriden resår, på så vis blir resåren mindre sladdrig och håller formen bättre.

Var då noga med att inte sticka den aviga maskan vriden, annars vrider sig hela arbetet.

Vriden resår

Sticka *1vr, 1a* Upprepa varvet till slut. Sticka denna resår minst 10 varv.

Vriden rät maska – sticka maskan rät i bakre maskbågen.

Vi avslutar med en elastisk avmaskning som kallas för *"Jeny's Surprisingly Stretchy Bind-Off"*

Sticka första maskan rät *gör omsl bakifrån, 1r, dra omsl över den just stickade m, dra den första m över den nyss stickade m. Gör ett omsl framifrån, 1a, dra omsl över den just stickade m, dra den första m över den nyss stickade m. * upprepa stickan ut.

När du avmaskar resår med denna teknik så för en rät maska ska omslaget komma bakifrån över stickan och för aviga maskor framifrån och över.

Förkortningar:

R – rät

A – Avig

M – maska

Rs – Rät sida

As – avig sida

Pm – placera markör

Fm – flytta markör

Gdm – Gör en dubbel maska (German short row)

Dm – Dubbelmaska

Vr – Vriden rät maska (sticka maskan rät i bakre maskbågen)

Omsl - Omslag

German short row - dubbelmaskor- TAPPA INTE DESSA!!!

Med garnet på framsidan av arbetet, lyft maskan som om du skulle sticka den avigt. Dra över garnet till baksidan av arbetet – inte framför den högra stickan, utan ÖVER den! Detta kommer dra med sig maskan och förvandla den till en dubbelmaska. (Dessa två trådar räknas fortfarande bara som en maska.)



Famous last words

Jag hoppas att du har lärt dig något, haft roligt och fått åtminstone ett par sockor konstruerade!

Använd gärna materialet från min kurs men minns att inte dela det, det är endast för privat bruk!

När du stickar så kom gärna ihåg att sitta så ergonomiskt som möjligt så att du inte sliter på kroppen i onödan. Viktigast är att hålla ner axlarna och inte vifta med händerna!

Sälj inte dina alster för billigt och minns att ha roligt medan du stickar.

Är du osäker, riv upp, gör om och gör rätt. Practice makes perfect.

Detta mönster är ämnat för privat bruk. Småskalig tillverkning av plagget för hobbyförsäljning är tillåtet medan kommersiellt och industriellt bruk av mönster eller plagg inte är tillåtet.

Vill du ta kontakt finns jag här

theknittingbarber@gmail.com